

Nr 37

Utlåtande i anledning av motioner om fria resor för yrkesfiskare.

I de likalydande vid 1969 års riksdag väckta motionerna I: 356 av herrar *Tistad* och *Hermansson* och II: 411 av herr *Aberg m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslår att de förmåner i form av fria resor, som i enlighet med statsverkspropositionen kommer sjömän till godo, också måtte tillfalla svenska yrkesfiskare.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från fiskeristyrelsen, sjöfartsstyrelsen och Sveriges Fiskares riksförbund. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet. Från det under sjätte huvudtiteln redovisade förslagsanslaget Bidrag till vissa resor av sjöfolk, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 325 000 kr., utgår bidrag för att bereda sjöfolk i utrikes fart dels fria hemresor, dels lägre biljettkostnader vid vissa resor inom landet. De nu föreliggande motionerna I: 356 och II: 411 syftar till att bereda de svenska yrkesfiskarna samma förmåner som i angivna hänseende kommer sjömännen till del.

Motionerna tillstyrks av Sveriges Fiskares riksförbund. Även fiskeristyrelsen och sjöfartsstyrelsen ställer sig i princip positiva till det i motionerna framförda förslaget. De båda myndigheterna framhåller dock att nu gällande bestämmelser för ifrågavarande bidragsgivning är nära förbundna med de speciella anställnings- och avlöningsförhållandena för sjöfolk inom handelsflottan med redare och befälhavare på ena sidan och ombordanställda på den andra sidan. Eftersom det inom yrkesfisket är ett kollektiv — båtlag eller fiskelag — som är ägare av fiskefartyget och lottägare som är delägare i laget kan de för sjöfolk meddelade bestämmelserna inte utan vissa jämkningar tillämpas på svenska fiskare.

Utskottet finner för sin del syftet med förevarande motioner behjärtansvärt. Även om det endast är en mindre del av det totala antalet yrkesfiskare i landet som vid en föreslagen utvidgning av bidragsgivningen skulle komma i åtnjutande av angivna förmåner i form av fria resor eller reserabatter finner utskottet skäl tala för att man undersöker möjligheterna att skapa likställighet mellan sjömän och yrkesfiskare i nu förevarande avseende. Enligt utskottets mening bör lämpligen fiskprisutredningen ges uppdrag att överväga förevarande problem.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av motionerna I: 356 och II: 411 som sin mening ger Kungl. Maj:t till kännä vad utskottet anfört.

Stockholm den 11 november 1969

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Mossberger (s)*, Hedström (s), Skårman (fp), Hermansson (cp), Magnusson (s), Augustsson (s)*, fru Hultell (m), herrar Skagerlund (fp), Lokander (s) och Ingvar Andersson (m);

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Arweson (s), Johanson i Västervik (s)*, Persson i Skänninge (s), Lundmark (s), Trana (s)*, Eskilsson i Likenäs (s), Jonasson (cp), Berndtsson (fp) och Krönmark (m)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I: 356 och II: 411**Fiskeristyrelsen (27.2.1969)**

Efter att inledningsvis ha redogjort för gällande bestämmelser rörande förmåner i form av fria resor för sjömän uttalar fiskeristyrelsen som ett allmänt omdöme om angivna bestämmelser, att de med något enstaka, i detta sammanhang betydelselöst undantag är nära anknutna till anställnings- och avlöningsförhållandena för sjöfolk inom handelsflottan med redare och befälhavare, på ena sidan, och ombordanställda, på den andra sidan. Eftersom motsvarande förhållanden inte råder inom vårt lands yrkesfiske, som av ålder har ett kollektiv — båtlag eller fiskelag — som ägare av fiskefartyget och lottägare som delägare i laget, finner styrelsen de för sjöfolk meddelade bestämmelserna inte utan vissa jämkningar kunna tillämpas på svenska yrkesfiskare.

Fiskeristyrelsen framhåller att dessa förhållanden dock inte bör medföra att det i motionsparet framförda, ur styrelsens synpunkter mycket behjärtansvärda önskemålet om likställighet mellan yrkesfiskare och sjöfolk i fråga om rabatterade resekostnader lämnas utan åtgärd. I stället synes riksdagen enligt fiskeristyrelsens mening i sitt blivande beslut med anledning av det remitterade motionsparet endast böra meddela ett principbeslut i positiv riktning och överlämna åt Kungl. Maj:t att efter utredning av sjöfartsstyrelsen om bestämmelsernas närmare innehåll utfärda de erforderliga föreskrifterna.

Huruvida det för ändamålet under sjätte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget Bidrag till vissa resor av sjöfolk bör uppräknas om yrkesfiskarna också blir delaktiga av dessa bidrag undandrar sig styrelsens bedömande. Styrelsen föreslår dock att anslagets benämning ändras till »Bidrag till vissa resor av sjöfolk och yrkesfiskare» vid bifall till motionsyrkandet.

Sjöfartsstyrelsen (21.4.1969)

Sjöfartsstyrelsen påpekar bl. a. att allt sjöfolk i handelsflottan förses med avräkningsbok i samband med den i mönstringsförordningen föreskrivna påmönstringen och att därjämte sjöfartsbok utfärdas till svenska medborgare i samband med inskrivning vid sjömanshus. Ifrågavarande bestämmelse gäller emellertid icke för fiskare. Befälhavare (redare) och mönstringsförrättare kan därför inte verkställa samma kontroll för fiskare som beträffande annat sjöfolk.

Sjöfartsstyrelsen vill för sin del inte motsätta sig bifall till motionerna om kontrollåtgärder kan verkställas på tillfredsställande sätt. Sjöfartsstyrelsen anför däröver.

I årets statsverksproposition har kommunikationsministern äskat 325 000 kronor för budgetåret 1969/70 för att bereda sjöfolk i utrikes fart dels fria hemresor, dels lägre biljettkostnader vid vissa resor inom landet.

Enligt bestämmelser i sjömanslagen är sjöman i vissa fall bland annat berättigad till fri resa till sin hemort här i riket, om han måste lämna sin tjänst på grund av sjukdom eller skada. Vidare stadgas att om sjöman avskedas utan laga skäl är han berättigad till fri resa till närmaste svenska hamn eller hemorten här i riket. Ytterligare finns bestämmelser om fri hemresa, om sjöman är antagen för viss resa och denna väsentligt ändras, om fartyget icke är sjövärdigt eller vissa andra brister förekommer, om sjöman misshandlats av befälhavaren e. dyl. eller han inte erhållit försvarlig kost, om fartyget försäljes till utländsk man eller annorledes upphör att vara svensk samt om fartyget förolyckas. Kostnaderna för dessa resor skall i allmänhet gäldas av redaren utom i sistnämnda fall, då staten står för kostnaderna. Därutöver är emellertid sjöman enligt 26 § sjömanslagen efter viss längre tids tjänstgöring ombord i fartyg i utrikes fart berättigad till fri hemresa. Kostnaden härför bestrides av statsmedel och redaren gemensamt med hälften vardera. För befälhavare finns i sjömanslagen särskilda bestämmelser beträffande fria resor.

Sjömanslagens bestämmelser om fria resor synes i princip gälla även för anställda på fiskefartyg. I kommentar till sjömanslagen av J. Ahlsén har sålunda beträffande lagens tillämpningsområde anförts bland annat följande:

»Sjömanslagen upptager icke någon bestämmelse, som begränsar lagens tillämplighet till vissa fartyg. Principiellt känner lagen icke dylik begränsning. För frågan om lagens tillämplighet är det utan betydelse, huruvida fartyget nyttjas i in- eller utrikes fart eller i kust- eller insjöfart, eller huruvida det användes till fraktfart i egentlig mening eller till bogsering, isbrytning, bärgnings- eller dykeriföretag, fiske eller annan sjöfart i förvärsavsikt.»

Rabattberättigat för resor inom landet är för närvarande endast sjöfolk av svensk nationalitet och i riket mantalsskrivet utländskt sjöfolk under anställning eller i anslutning till anställning på svenskt handelsfartyg i utrikes fart i följande fall:

1) Till hemorten i samband med semester eller eljest beviljad tjänstledighet, dock först efter en anställningstid på samma fartyg eller hos samme redare av minst 5 månader och endast en gång under varje 5-månadersperiod av anställningstiden, i samband med att hyresavtal upphör på grund av fartygets uppläggning, efter entledigande från tjänsten på grund av sjukdom samt efter entledigande från tjänsten i fall då det visas vara en välfärdsfråga för vederbörande att bli fri från tjänsten;

2) till hemorten eller till hamn, där ny hyra må kunna erhållas, efter och i omedelbar anslutning till frånträdande av fartygs- eller maskinbefälsbefattning, som sjöman utövar enligt 38 § sjöbefälskungörelsen den 3 juni 1960, då frånträandet är förorsakat av att behörigt nytt befäl anskaffats;

3) från hemorten efter vistelse där i något av de under 1) angivna fallen för återinträde i anställningen eller för tillträde av annan anställning hos samme redare.

I princip anser sjöfartsstyrelsen att yrkesfiskare bör komma i åtnjutande av samma förmåner som övrigt sjöfolk. Av det ovan anförda framgår emellertid att endast en begränsad del av fiskarna torde komma i åtnjutande av förmånen av nedtagna biljettpriser, om den skall utgå efter samma grunder som gäller för övrigt sjöfolk. En stor del av fiskarna och speciellt de som fiska på ost- eller sydkusten skulle icke komma i åtnjutande av förmånen därför att deras fartyg icke anlöpa utrikes ort medan andra åter icke skulle uppfylla ovan citerade villkor om exempelvis hyresavtal.

Därtill kommer att fiskarna måste förses med sjöfartsbok eller avräkningsbok därest för sjöfolket gällande kontrollåtgärder beträffande biljettbeställning jämväl skall tillämpas för fiskarna. Det åligger nämligen befälhavare (eller redare) att, då beställningssedel utställs för rabattbiljett, i sjöfartsbok eller avräkningsbok införa

och underteckna bevis om tidpunkten då beställningssedel utfärdats. Det åligger vidare mönstringsförrättare att, innan han tillstyrker biljettbeställning i för semester eller tjänstledighet avsedda fall, fordra att sådan företes, och genom denna särskilt förvissa sig om att villkoren om viss anställningstid m. m. uppfyllts.

Sveriges Fiskares riksförbund (14.4.1969)

Riksförbundets styrelse tillstyrker motionerna under hänvisning till bl. a. följande.

Utvecklingen inom det svenska yrkesfisket under senare år har bl. a. medfört ökade ilandföringar i utländska hamnar samt en viss spridning av fisket på de olika svenska kustavsnitten. — I samband härmed har fiskarna fått ökade kostnader för sådana resor som omnämnes i motionerna eller mellan hemorten och resp. ilandföringshamn.

Med hänsyn till att fiskarna ha inga eller i vissa fall endast små möjligheter att påverka utvecklingen och dessa mer eller mindre påtvingade resekostnader anser styrelsen att jämlikhet i dessa avseenden föreligger med handelssjöfarten och att det kan vara motiverat att fiskarna beredes samma möjligheter till ersättning för sina resekostnader i omnämnda situationer. En ytterligare motivering härför är de nuvarande ekonomiska svårigheterna och den minskade lönsamheten för yrkesfiskarna.